

KNF

KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO

**SYTUACJA FINANSOWA
POWSZECHNYCH TOWARZYSTW EMERYTALNYCH
W 2018 ROKU**

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

WARSZAWA 2019

Departament Funduszy Inwestycyjnych i Funduszy Emerytalnych

Słowa kluczowe: PTE, OFE, KNF, sytuacja finansowa, przychody, koszty, zysk, kapitały,
rentowność, adekwatność kapitałowa

SPIS TREŚCI

SYNTEZA.....	4
KAPITAŁ PODSTAWOWY I AKCJONARIUSZE.....	6
SYTUACJA MAJĄTKOWO-KAPITAŁOWA.....	7
WYPŁACONE DYWIDENDY.....	12
SYTUACJA DOCHODOWA.....	14
ANALIZA WSKAŹNIKOWA.....	19
SPIS WYKRESÓW.....	20
SPIS TABEL.....	20

Synteza

Na koniec 2018 roku funkcjonowało 10 PTE oraz 10 OFE i 7 DFE. W 2018 roku miało miejsce przejście zarządzania OFE i DFE (PZU PTE SA. przejęło zarządzanie Pekao OFE i DFE Pekao) oraz nastąpiła likwidacja 1 PTE (w dniu 31 lipca 2018 roku Komisja cofnęła zezwolenie na utworzenie Pekao PTE S.A.) Wartość zarządzanych aktywów OFE na koniec 2018 roku wyniosła 157,3 mld zł, a liczba członków to 15,9 mln - w przypadku DFE odpowiednio: 381,8 mln zł i 105,5 tys. członków.

W 2018 roku wszystkie PTE posiadały zdolność do wypłaty dywidendy z zysku za 2017 rok (spełniały wymogi wynikające z przepisów k.s.h. oraz kryteria wynikające z rekomendacji KNF) i wszystkie podjęły decyzję o jej wypłacie na łączną kwotę 462,7 mln zł.

Na koniec 2018 roku suma bilansowa PTE wyniosła łącznie 2,9 mld zł, co oznacza wzrost o 3,6% w relacji do analogicznego okresu roku poprzedniego. Źródłem wzrostu sumy bilansowej po stronie aktywów był wzrost inwestycji długoterminowych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a po stronie pasywów wzrost zobowiązań długoterminowych i rozliczeń międzyokresowych oraz wyniku finansowego.

W aktywach PTE na koniec 2018 roku dominowały inwestycje finansowe, których wartość wyniosła 2,3 mld zł, co odpowiadało 79,7% wartości aktywów. Inwestycje finansowe to przede wszystkim papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa, których wartość wyniosła 2 mld zł i stanowiła 67,3% sumy bilansowej oraz aktywa pieniężne (284,4 mln zł i 9,7% sumy bilansowej).

Wszystkie PTE posiadały kapitały własne na poziomie wyższym niż minimalny wymagany przepisami prawa oraz rekomendowany przez KNF. Nadwyżka kapitałów własnych ponad minimalny wymagany kapitał własny we wszystkich PTE wyniosła łącznie 2,4 mld zł, co oznacza, że średnio w PTE kapitał własny był wyższy o prawie 238,4 mln zł niż wymagana przepisami prawa wartość. Natomiast relacja sumy kapitałów własnych PTE i środków w Funduszu Gwarancyjnym do aktywów netto OFE wynosiła średnio 2,1%, a aktywów płynnych PTE i środków w Funduszu Gwarancyjnym 1,9%.

Kapitały własne stanowiły główne źródło finansowania majątku PTE. Z kolei zobowiązania i rezerwy na zobowiązania PTE na koniec 2018 roku wyniosły 446,9 mln zł i stanowiły 15,3% sumy bilansowej. Wartość tych zobowiązań i rezerw wzrosła w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego o 6,7%.

Całkowite przychody PTE na koniec 2018 roku wyniosły 1,1 mld zł, co oznacza wzrost o 6,8% w porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku. Największy udział w przychodach całkowitych miały przychody z tytułu opłaty za zarządzanie, które wyniosły 794,9 mln zł i stanowiły 70,5% całkowitych przychodów. W porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku przychody całkowite wzrosły o 6,8%. Jednym z istotnych elementów tego wzrostu były przychody z tytułu wypłat z Funduszu Gwarancyjnego, które w analizowanym okresie wyniosły 90,3 mln zł i ich udział w całkowitych przychodach PTE kształtował się na poziomie 8%.

Całkowite koszty PTE, które wyniosły 397,9 mln zł, spadły o 14,2% w porównaniu do poprzedniego roku, na co wpłynęły przede wszystkim niższe wpłaty na Fundusz Gwarancyjny w związku ze spadkiem aktywów netto zgromadzonych w OFE. Na poziom kosztów najistotniejszy wpływ miały koszty bezpośrednio związane z funkcjonowaniem PTE oraz koszty prowadzenia rejestru członków funduszy, które łącznie wyniosły 237,3 mln zł i stanowiły 59,6% ogółu kosztów PTE.

Zarządzanie dobrowolnymi funduszami emerytalnymi, ze względu na skalę tej działalności, nadal miało marginalne znaczenie dla sytuacji finansowej PTE. Przychody związane z zarządzaniem DFE wyniosły 9 mln zł, co stanowiło niespełna 1% ogółu przychodów PTE.

Zagregowany wynik finansowy netto PTE wyniósł 587,5 mln zł i był wyższy o 22,4% niż w analogicznym okresie 2017 roku. Wszystkie PTE osiągnęły dodatnie wyniki finansowe, zarówno na poziomie wyniku operacyjnego jak również wyniku netto.

Średnie wskaźniki rentowności na działalności podstawowej i netto pozostawały nadal na wysokim poziomie, wynoszącym odpowiednio 60% i 49,7%. Przeciętne rentowności kapitału własnego (ROE) oraz rentowności aktywów (ROA) towarzystw emerytalnych wynosiły odpowiednio 21,5% i 19,5% w skali roku. W każdym z powyższych przypadków nastąpił wzrost wartości wskaźnika w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego.

Z punktu widzenia dalszego funkcjonowania oraz rozwoju rynku powszechnych towarzystw emerytalnych najistotniejsze znaczenie mają utrzymująca się niepewność, co do dalszego funkcjonowania OFE oraz fakt, że powszechne towarzystwa emerytalne mogą tworzyć fundusze zdefiniowanej daty gromadzące i lokujące środki w ramach pracowniczych planów kapitałowych i zarządzać nimi. Na chwilę obecną co najmniej 3 towarzystwa planują zarządzać funduszami zdefiniowanej daty zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 października 2018 r. *o pracowniczych planach kapitałowych* (Dz. U. z 2018 r. poz. 2215).

Kapitał podstawowy i akcjonariusze

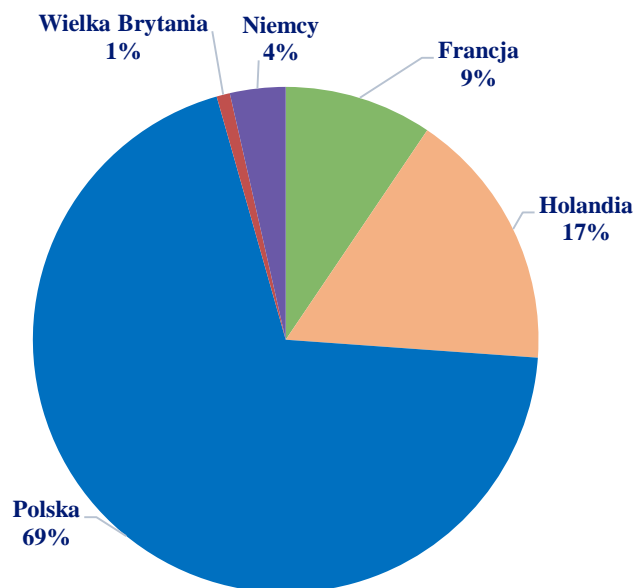
Na koniec grudnia 2018 roku funduszami emerytalnymi zarządzało 10 powszechnych towarzystw emerytalnych (PTE). W dniu 31 lipca 2018 roku organ nadzoru cofnął zezwolenie na utworzenie Pekao PTE S.A., w związku z przejęciem zarządzania Pekao OFE i DFE Pekao przez PZU PTE SA.

Kapitał podstawowy PTE wyniósł 859,7 mln zł

Na koniec grudnia 2018 roku wartość kapitału podstawowego PTE wyniosła 859,7 mln zł i zmniejszyła się w skali roku o 19,4 mln zł. Powodem spadku była likwidacja Pekao PTE S.A., w którym wysokość kapitału podstawowego wynosiła 20,8 mln zł. Jednocześnie w 2018 roku miało miejsce podwyższenie kapitału podstawowego w AXA PTE S.A. o kwotę 1,4 mln zł (w tym PTE został podniesiony również kapitał zapasowy o kwotę 8,7 mln zł).

Na koniec 2018 roku łączna liczba akcjonariuszy PTE wynosiła 15 i zmniejszyła się w relacji do końca 2017 roku o 1 podmiot - w związku z likwidacją Pekao PTE S.A. Na koniec grudnia 2018 roku największy udział w strukturze kapitału na rynku PTE mieli akcjonariusze z siedzibą w Polsce (69,5%), w Holandii (16,7%) oraz we Francji (9,5%).

Wykres 1. Kapitał podstawowy PTE według kraju siedziby akcjonariuszy na 31.12.2018 roku

Źródło: PTE, obliczenia własne

W przypadku 5 powszechnych towarzystw emerytalnych spółki z siedzibą w Polsce dysponowały pełnym udziałem w kapitale podstawowym. Dwa podmioty posiadały zarówno polskich, jak i zagranicznych akcjonariuszy, a udział tych ostatnich w kapitale zakładowym wynosił 35% i 62,7%. Na koniec 2018 roku liczba towarzystw emerytalnych posiadających wyłącznie akcjonariuszy z siedzibą poza granicami kraju wynosiła 3.

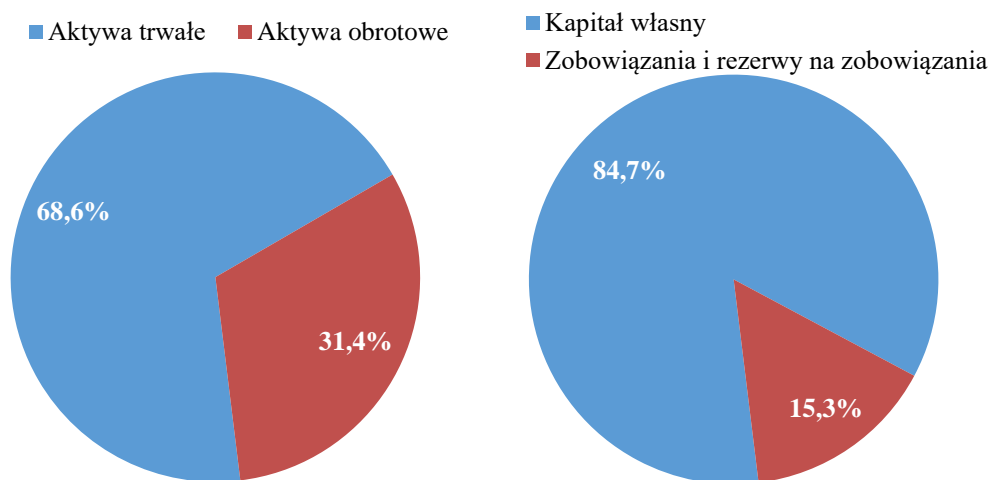
Sytuacja majątkowo-kapitałowa

Na koniec 2018 roku suma bilansowa PTE wyniosła 2,9 mld zł, co oznaczało wzrost o 3,6% w relacji do końca 2017 roku. Źródłem wzrostu sumy bilansowej po stronie aktywów był przede wszystkim wzrost inwestycji długoterminowych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a po stronie pasywów wzrost zobowiązań długoterminowych i rozliczeń międzyokresowych oraz wyniku finansowego.

Relacja łącznej wartości aktywów PTE do wartości aktywów netto wszystkich zarządzanych OFE wzrosła w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego i wyniosła 1,9% (na koniec grudnia 2017 roku relacja ta wynosiła 1,6%). Wartość aktywów netto OFE i DFE, którymi zarządzały towarzystwa emerytalne na koniec grudnia 2018 roku wyniosła odpowiednio 157,3 mld zł oraz 0,4 mld zł (spadek o 22,2 mld zł i wzrost 0,2 mld zł w okresie analizowanego roku).

Relacja wartości aktywów PTE do wartości aktywów netto zarządzanych OFE wyniosła 1,9%

Wykres 2. Struktura aktywów i pasywów PTE na dzień 31.12.2018 roku

Źródło: PTE, obliczenia własne

Na koniec grudnia 2018 roku wartość aktywów trwałych będących w posiadaniu PTE przewyższała wartość aktywów obrotowych, co pozostaje niezmiennie od 2008 roku. Z kolei analiza źródeł finansowania majątku PTE wskazuje, że podmioty te charakteryzują się niskim zadłużeniem, a majątek PTE finansowany jest w przeważającej mierze z kapitałów własnych, których udział wyniósł 84,7% sumy bilansowej. Wartość zobowiązań i rezerw na zobowiązania wyniosła 446,9 mln zł i stanowiła 15,3% sumy bilansowej.

Majątek PTE jest głównie finansowany kapitałami własnymi

Strukturę aktywów powszechnych towarzystw emerytalnych charakteryzuje dominujący udział inwestycji finansowych, które obejmują długoterminowe i krótkoterminowe aktywa finansowe, w tym również środki pieniężne. Z uwagi na szczególny charakter działalności PTE, ustawodawca wprowadził istotne ograniczenia lokacyjne dla tych podmiotów. Zgodnie z przepisem art. 50 ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, PTE nie może:

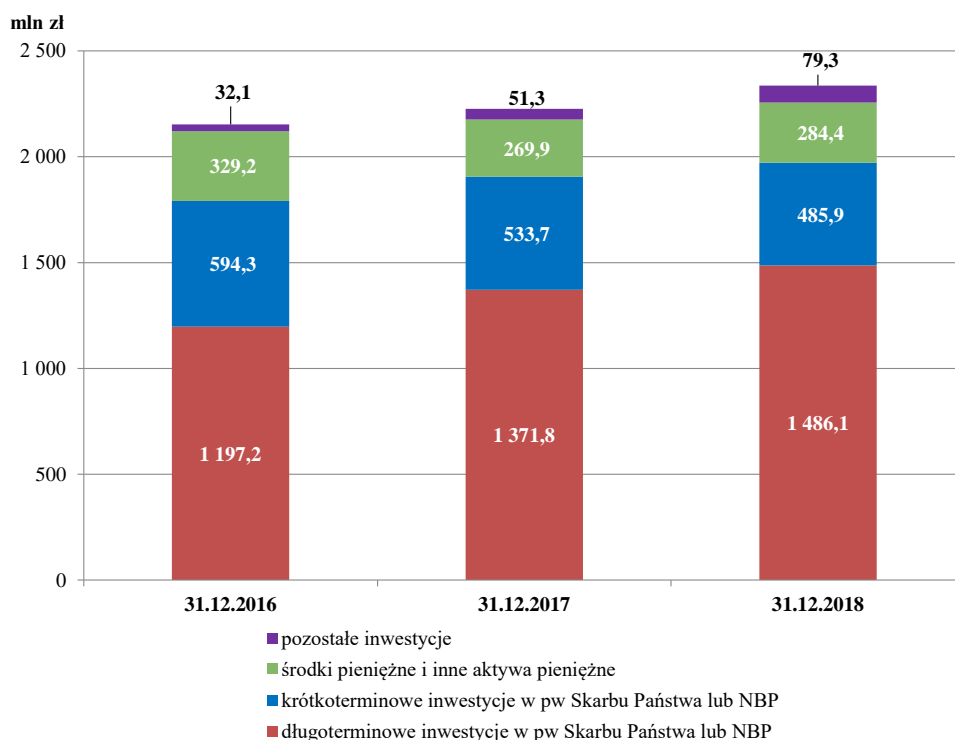
- 1) nabywać lub obejmować udziałów, akcji albo innych papierów wartościowych, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych lub tytułów uczestnictwa emitowanych przez instytucje wspólnego inwestowania mające siedzibę za granicą ani uczestniczyć w spółkach niemających osobowości prawnej;
- 2) udzielać pożyczek, gwarancji i poręczeń, z wyjątkiem pożyczek z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;
- 3) zaciągać pożyczek i kredytów, w tym także dokonywać emisji obligacji, jeżeli wysokość zobowiązań towarzystwa z tego tytułu przekroczy łącznie 20% wartości kapitałów własnych.

Powyższego przepisu nie stosuje się do:

- 1) papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski;
- 2) obligacji, bankowych papierów wartościowych lub listów zastawnych, emitowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego;
- 3) udziałów lub akcji w spółce prowadzącej rejestr członków funduszu zarządzanego przez dane towarzystwo lub w spółce rozliczającej transakcje zawierane na rynku kapitałowym w ilości niepowodującej powstania stosunku dominacji w rozumieniu ustawy *o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych*.

Wartość posiadanych papierów wartościowych oraz środków pieniężnych wyniosła 2,3 mld zł (tj. 77% wartości aktywów). Inwestycje finansowe to przede wszystkim papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa, których wartość wyniosła 2 mld zł, co stanowiło 67,3% sumy bilansowej oraz aktywa pieniężne (284,4 mln zł, 9,7% sumy bilansowej).

Wykres 3. Inwestycje PTE (w mln zł)

Na inwestycje PTE składały się głównie papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa

Źródło: PTE, obliczenia własne

W analizowanym okresie wartość inwestycji długoterminowych i krótkoterminowych wyniosła odpowiednio 1,5 mld zł i 0,8 mld zł. Inwestycje długoterminowe wzrosły 7,9%, natomiast wartość inwestycji krótkoterminowych pozostała na zbliżonym poziomie jak w roku poprzednim. Na koniec 2018 roku udział inwestycji długoterminowych wyniósł 50,7% sumy bilansowej zaś inwestycje krótkoterminowe stanowiły 29% w sumie bilansowej.

Tabela 1. Udział inwestycji w aktywach PTE

Data	Udział inwestycji ogółem w aktywach PTE	Udział krótkoterminowych aktywów finansowych i środków pieniężnych w aktywach PTE
31.12.2016	84,3%	37,4%
31.12.2017	78,8%	30,6%
31.12.2018	79,7%	29,0%

* iloraz zagregowanej pozycji bilansowej wszystkich PTE i ich sumy aktywów

Źródło: PTE, obliczenia własne

Na koniec 2018 roku wartości niematerialne i prawne oraz długoterminowe i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe (RMK) stanowiły nadal dość istotną część aktywów z udziałami na poziomie odpowiednio 10,4% i 7,5% sumy bilansowej. Wartość tych pierwszych wyniosła 303,4 mln zł i ich udział w aktywach nie zmienił się w relacji do grudnia 2017 roku. Wartość długoterminowych i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (RMK) wyniosła odpowiednio 216,8 mln zł i 3,2 mln zł. Dominujący udział w RMK miały rozliczane w czasie

Znaczącą część aktywów PTE stanowią wartości niematerialne i prawne oraz rozliczenia międzyokresowe

koszty akwizycji dotyczące okresów, kiedy akwizycja do OFE nie była jeszcze zakazana. W 2018 roku podtrzymana została obserwowana wcześniej tendencja spadku udziału rozliczeń międzyokresowych kosztów w aktywach PTE. Koszty akwizycji były rozliczane w czasie przez 5 powszechnych towarzystw.

W 2018 roku aktywa trwale PTE wzrosły o 5%, a aktywa obrotowe o niespełna 1%

Analiza zmian wartości aktywów PTE w ciągu ostatnich 12 miesięcy wskazuje na 5% wzrost aktywów trwałych spowodowany głównie wzrostem długoterminowych inwestycji finansowych oraz wartości niematerialnych i prawnych. W tym samym okresie aktywa obrotowe wzrosły o niespełna 1%, głównie z powodu wzrostu należności krótkoterminowych.

Tabela 2. Wybrane pozycje aktywów PTE (w mln zł)

Pozycja aktywów	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	udział na 31.12.2018	zmiana 31.12.2018 /31.12.2017
SUMA BILANSOWA	2 555,1	2 827,4	2 929,3	100,0%	3,6%
Aktywa trwale	1 548,3	1 914,1	2 009,1	68,6%	5,0%
Długoterminowe inwestycje finansowe	1 197,2	1 376,9	1 486,1	50,7%	7,9%
Długoterminowe RMK	241,5	241,5	216,8	7,4%	-10,2%
Wartości niematerialne i prawne	105,5	293,0	303,4	10,4%	3,5%
Pozostałe aktywa trwale	4,1	2,7	2,9	0,1%	6,9%
Aktywa obrotowe	1 006,9	913,3	920,1	31,4%	0,8%
Inwestycje krótkoterminowe, w tym:	955,5	849,8	849,6	29,0%	-0,0%
<i>krótkoterminowe aktywa finansowe</i>	<i>626,3</i>	<i>579,9</i>	<i>565,2</i>	<i>19,3%</i>	<i>-2,5%</i>
<i>środki pieniężne i inne aktywa pieniężne</i>	<i>329,2</i>	<i>269,9</i>	<i>284,4</i>	<i>9,7%</i>	<i>5,4%</i>
Krótkoterminowe RMK	3,4	3,1	3,2	0,1%	4,6%
Pozostałe aktywa obrotowe	48,0	60,4	67,3	2,3%	11,4%

Źródło: PTE

Wszystkie PTE spełniały wymogi kapitałowe określone przepisami prawa

Na koniec 2018 roku wszystkie towarzystwa posiadały kapitały własne na poziomie wyższym niż wymagany przepisami prawa. Zgodnie z przepisem art. 33 ust. 1 ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, powszechne towarzystwo emerytalne ma obowiązek utrzymywania kapitałów własnych na poziomie nie niższym niż jedna druga minimalnego kapitału zakładowego, który wynosi równowartość w złotych 5 mln euro, wyliczaną według średniego kursu walut obcych NBP, obowiązującego w dniu sporządzenia statutu PTE.

Od kwietnia 2003 roku nie wystąpiła również sytuacja, w której kapitały własne któregośkolwiek z powszechnych towarzystw emerytalnych spadłyby poniżej poziomu wymaganego przepisami ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

Zgodnie z przepisem §23 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie obowiązków informacyjnych funduszy emerytalnych, PTE ma obowiązek poinformować organ nadzoru o obniżeniu wysokości kapitałów własnych poniżej 2/3 minimalnego kapitału zakładowego. W analizowanym okresie nie zaszły okoliczności uzasadniające realizację tego obowiązku informacyjnego.

Tabela 3. Wybrane pozycje pasywów PTE (w mln zł)

Pozycja aktywów	31.12.2016	31.12.2017*	31.12.2018**	udział na 31.12.2018	zmiana 31.12.2018 / 31.12.2017
SUMA PASYWÓW	2 555,1	2 827,4	2 929,3	100,0%	3,6%
Kapitał własny	2 357,8	2 408,8	2 482,4	84,7%	3,1%
Kapitał podstawowy	996,3	879,1	859,7	29,3%	-2,2%
Kapitał zapasowy	802,9	772,2	820,4	28,0%	6,2%
Zysk (strata) z lat ubiegłych	0,0	93,0	0,0	0,0%	-100,0%
Zysk (strata) z roku bieżącego	399,9	464,7	562,4	19,2%	21,0%
Pozostałe kapitały własne	158,7	199,8	239,9	8,2%	20,1%
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	197,3	418,6	446,9	15,3%	6,7%

* Nie obejmuje wyniku finansowego Nordea PTE S.A. za 2017 rok, gdyż w dniu 21 listopada 2017 roku KNF cofnęła zezwolenie organu nadzoru na utworzenie Nordea PTE S.A.

** Nie obejmuje wyniku finansowego Pekao PTE S.A. za 2018 rok, gdyż w dniu 31 lipca 2018 roku KNF cofnęła zezwolenie organu nadzoru na utworzenie Pekao PTE S.A.

Źródło: PTE, obliczenia własne

W analizowanym okresie działalność statutowa powszechnych towarzystw emerytalnych była finansowana w głównej mierze kapitałem własnym. Udział kapitałów własnych w sumie bilansowej na koniec 2018 roku stanowił 84,7%. Rok wcześniej relacja ta wyniosła 85,2%. W porównaniu z końcem grudnia poprzedniego roku obserwowany jest 3,1% wzrost kapitałów własnych.

Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania PTE na koniec 2018 roku wyniosły 446,9 mln zł (15,3% sumy bilansowej). Wartość tej pozycji wzrosła w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego o 6,7%.

Rezerwy na zobowiązania w wysokości 151,8 mln zł stanowiły 5,2% sumy bilansowej. PTE ujmują w tej pozycji głównie rezerwę na zwrot pobranej w latach 1999-2007 opłaty od składek, które uznano za nienależne i podlegające zwrotowi w związku z wprowadzeniem przez ustawodawcę, dla osób urodzonych między dniem 31 grudnia 1948 roku a dniem 1 stycznia 1969 roku, możliwości przekazania środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu Państwa. Wysokość tej rezerwy szacowana jest na podstawie informacji okresowo przekazywanych przez ZUS o aktualnej wysokości nienależnych składek podlegających potrąceniu z bieżących wpłat do OFE.

Łączna wartość pozycji bilansowej „rozliczenia międzyokresowe bierne” wszystkich PTE wyniosła 47,9 mln zł, co stanowiło 1,6% sumy bilansowej. PTE dokonywały biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy oraz przychodów przyszłych okresów.

Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania PTE stanowiły ponad 15% sumy bilansowej

Wyplacone dywidendy

Wysokość dywidendy możliwej do wypłaty przez powszechne towarzystwo emerytalne działające w formie spółki akcyjnej jest uzależniona od spełnienia warunków określonych w kodeksie spółek handlowych. Zgodnie z przepisem art. 348 k.s.h. kwota przeznaczona do podziału między akcjonariuszy nie może przekraczać zysku za ostatni rok obrotowy, powiększonego o niepodzielone zyski z lat ubiegłych oraz o kwoty przeniesione z utworzonych z zysku kapitałów zapasowego i rezerwowych, które mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy. Kwotę tę należy pomniejszyć o niepokryte straty, akcje własne oraz o kwoty, które zgodnie z przepisami lub statutem powinny być przeznaczone z zysku za ostatni rok obrotowy na kapitał zapasowy lub rezerwy. Dodatkowo spółka akcyjna ma obowiązek, wynikający z art. 396 k.s.h., przekazywania co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy na kapitał zapasowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Dywidenda może być zatem wypłacona przez podmioty, które pokryły straty z lat ubiegłych lub ich walne zgromadzenie akcjonariuszy podjęło uchwałę o sposobie pokrycia straty z lat ubiegłych.

Od początku działalności PTE wypłaciły w postaci dywidendy 8,3 mld zł

W 2018 roku wszystkie powszechne towarzystwa emerytalne posiadały zdolność do wypłaty dywidendy (spełniały wymogi wynikające z przepisów k.s.h.) oraz wszystkie PTE podjęły decyzję o jej wypłacie na łączną kwotę 462,7 mln zł.

Relacja wypłaconych przez PTE dywidend do wyników netto wypracowanych w 2017 roku przez wszystkie PTE wynosiła 99,6% (w 2017 roku wskaźnik ten wynosił 73,5%).

Tabela 4. Wskaźniki dotyczące dywidendy PTE

Rok wypłaty dywidendy	PTE wypłacające dywidendę		Wszystkie PTE	
	dywidenda/kapitał własny na koniec roku poprzedniego	dywidenda/wynik netto z roku poprzedniego	dywidenda/kapitał własny na koniec roku poprzedniego	dywidenda/wynik netto z roku poprzedniego
2016	19,7%	100,4%	19,7%	100,4%
2017	15,2%	96,2%	12,5%	73,5%
2018	19,2%	99,6%	19,2%	99,6%

Wskaźniki wyliczono na podstawie wartości pozycji zagregowanych na poziomie całego rynku

Źródło: PTE, obliczenia własne

W dniu 15 stycznia 2019 roku Komisja Nadzoru Finansowego przyjęła stanowisko w sprawie rekomendacji dotyczącej wypłaty dywidendy w 2019 roku. Komisja Nadzoru Finansowego formułując niniejszą rekomendację wzięła pod uwagę konieczność zachowania prawidłowego funkcjonowania nadzorowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego podmiotów rynku emerytalnego w obowiązujących uwarunkowaniach prawnych oraz zachowania bezpieczeństwa i stabilności tego rynku będących podstawą zaufania ubezpieczonych do tego rynku i całego systemu emerytalnego. Komisja formułując niniejszą rekomendację uwzględniła również fakt, że w dniu 4 października 2018 roku Sejm RP uchwalił ustawę o *pracowniczych planach kapitałowych*, zgodnie z którą powszechne towarzystwa emerytalne będą

mogły tworzyć fundusze zdefiniowanej daty gromadzące i lokujące środki w ramach pracowniczych planów kapitałowych i zarządzać nimi.

Komisja Nadzoru Finansowego zarekomendowała, aby wypłacona w 2019 roku kwota dywidendy pozwalała na zachowanie przez towarzystwa emerytalne wartości kapitału własnego i wartości aktywów płynnych, powiększonych o wartość środków Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo na poziomie nie niższym niż 1,25% aktywów netto OFE. Podejmując decyzję o wypłacie dywidendy PTE powinny również uwzględniać dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie jednego roku od daty zatwierdzenia przez walne zgromadzenie akcjonariuszy sprawozdania finansowego towarzystwa za 2018 rok, w szczególności potrzeby związane z tworzeniem funduszy zdefiniowanej daty i zarządzaniem nimi zgodnie z ustawą *o pracowniczych planach kapitałowych*. Dodatkowo Komisja Nadzoru Finansowego zarekomendowała, aby wartość dywidendy nie przekroczyła poziomu 100% zysku osiągniętego w 2018 roku.

Sytuacja dochodowa¹

Powszechnie towarzystwa emerytalne uzyskują przychody z działalności podstawowej głównie z 3 tytułów:

- a) opłat za zarządzanie uzależnionych od wartości aktywów funduszu,
- b) opłat od składek wnoszonych do funduszu,
- c) wynagrodzenia premiowego uzależnionego od stopy zwrotu zarządzanego OFE osiągniętej w okresie 3 lat.

**Całkowite
przychody PTE
wzrosły r/r o 6,8%
osiągając poziom 1,1
mld zł**

W 2018 roku całkowite przychody PTE wyniosły 1,1 mld zł, co oznacza wzrost o 6,8% w porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku. Całkowite koszty PTE, które wyniosły 397,9 mln zł, spadły o 14,2% w porównaniu do poprzedniego roku. Wzrost przychodów PTE w analizowanym okresie to przede wszystkim wynik zwrotu wpłat z Funduszu Gwarancyjnego w wysokości 90,3 mln zł. Niższe koszty z tytułu wpłat do Funduszu Gwarancyjnego były również główną przyczyną spadku całkowitych kosztów (konieczność wniesienia dopłaty do Funduszu Gwarancyjnego wystąpiła tylko w III kwartale 2018 roku). Powyższe względy przełożyły się w decydującej mierze na wyższy o 22,4% wynik finansowy netto PTE (w porównaniu do 2017 roku).

Przychody z tytułu opłaty za zarządzanie wyniosły 794,9 mln zł, co stanowiło 70,5% całkowitych przychodów. W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego nastąpił spadek wartości tej pozycji rachunku wyników o 4%. Było to spowodowane przed wszystkim spadkiem w skali roku wartości zarządzanych aktywów OFE o 22,5 mld zł.

Przychody z tytułu opłat od składki na koniec 2018 roku wyniosły 51,7 mln zł (4,6% łącznych przychodów) i nie zmieniły się istotnie w porównaniu do 2017 roku, w którym wyniosły (50,9 mln zł. Fakt, że począwszy od lipca 2014 roku do OFE trafiają jedynie składki członków, którzy złożyli stosowne oświadczenia oraz obniżenie maksymalnego ustawowego poziomu tej opłaty, spowodował jej zmarginalizowanie jako źródła przychodów PTE.

¹ W tej części raportu uwzględniono wartości przychodów i kosztów Pekao PTE S.A. za pierwsze 2 kwartały 2018 roku, ponieważ w dniu 31 lipca 2018 roku KNF cofnęła zezwolenie na utworzenie Pekao PTE S.A. Danych finansowych Pekao PTE S.A., ze względu na brak porównywalności do innych PTE, nie uwzględniono natomiast przy prezentacji wskaźników dotyczących przychodów i kosztów przypadających na 1 członka lub odnoszonych do WAN OFE.

Tabela 5. Wybrane pozycje rachunku zysków i strat PTE (w mln zł)

Pozycja rachunku zysków i strat	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	udział na 31.12. 2018	zmiana 2018 /2017
Całkowite przychody PTE	935,3	1 056,5	1 128,1	100,0%	6,8%
Przychody związane z zarządzaniem OFE, w tym:	866,7	994,3	1 039,2	92,1%	4,5%
<i>Przychody z opłat od składki</i>	50,6	50,9	51,7	4,6%	1,6%
<i>Przychody z opłaty za zarządzanie</i>	694,4	827,7	794,9	70,5%	-4,0%
<i>Przychody z wykorzystania rachunku rezerwowego</i>	49,8	53,4	49,4	4,4%	-7,4%
<i>Przychody z wypłat z Funduszu Gwarancyjnego</i>	27,2	7,1	90,3	8,0%	1 163,3%
Przychody związane z zarządzaniem DFE	5,0	6,8	9,0	0,8%	34,1%
Przychody finansowe	47,6	51,1	49,9	4,4%	-2,4%
Koszty całkowite PTE, w tym:	440,8	463,5	397,9	100,0%	-14,2%
Koszty akwizycji	32,3	32,3	31,6	8,0%	-2,0%
Koszty na rzecz ZUS i KDPW	13,0	13,1	13,3	3,3%	1,4%
Koszty bezpośrednie funkcjonowania PTE	151,4	141,5	142,5	35,8%	0,7%
Koszty agenta transferowego	117,2	110,1	94,8	23,8%	-13,9%
Koszty wpłat na Fundusz Gwarancyjny	58,4	78,0	15,6	3,9%	-80,0%
Koszty marketingu i reklamy	2,7	2,5	2,4	0,6%	-2,2%
Wpłaty na rzecz organu nadzoru	11,8	15,1	13,3	3,3%	-12,0%
Wynik techniczny na zarządzaniu funduszami emerytalnymi	437,4	549,9	679,3	-	23,5%
Wynik netto PTE	399,9	479,8	587,5	-	22,4%

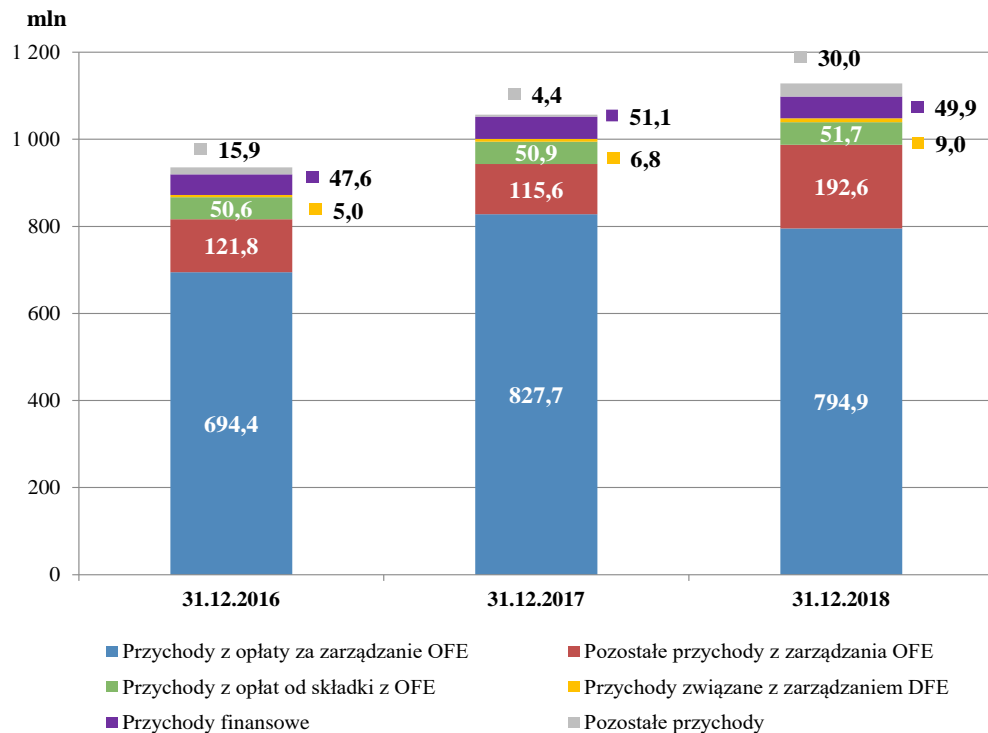
Źródło: PTE, obliczenia własne

Przychody z tytułu wykorzystania rachunku rezerwowego OFE (na rachunku tym gromadzone są środki z podziału rachunku premiewego) uzależnione są od stopy zwrotu uzyskanej przez OFE, wartości aktywów netto OFE, średniej ważonej stopy zwrotu wszystkich OFE oraz od tego, czy 6-letnia stopa zwrotu OFE jest wyższa od wskaźnika inflacji za ten okres. W 2018 roku przychody te osiągnęły poziom 49,4 mln zł (spadek o 7,4% w porównaniu do roku poprzedniego).

Przychody finansowe PTE w analizowanym okresie kształtowały się na poziomie 49,9 mln zł, co było wielkością mniejszą o 2,4% w stosunku do roku poprzedniego. Ze względu na znaczny udział inwestycji w papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa oraz w depozyty w sumie bilansowej PTE, głównym źródłem przychodów finansowych były odsetki z tych lokat.

Na koniec 2018 roku 7 PTE oferowało klientom możliwość oszczędzania na emeryturę w formie dobrowolnego funduszu emerytalnego uzyskując z tego tytułu przychody na poziomie zagregowanym 9 mln zł.

Wykres 4. Przychody PTE (w mln zł)

Źródło: PTE, obliczenia własne

W 2018 roku wartość przychodów PTE z zarządzania OFE na jednego członka wyniosła 58,9 zł i była o 6,4% wyższa niż rok wcześniej. Od końca 2013 roku, czyli porównywalnego okresu przed wprowadzeniem zmian prawnych w lutym 2014 roku w funkcjonowaniu OFE, obniżających poziom przychodów PTE (przede wszystkim przekazanie części aktywów OFE do ZUS i domyślna alokacja dodatkowej składki emerytalnej do ZUS zamiast do OFE) wartość przychodów PTE z zarządzania OFE na jednego członka spadła o 40,1%.

Tabela 6. Przychody PTE z zarządzania OFE na 1 członka OFE* (w zł)

Okres	Wartość wskaźnika**	Zmiana (r/r)
2016	46,92	-6,7%
2017	55,39	18,1%
2018	58,92	6,4%

*do wyliczenia wskaźnika przyjęto średnią liczbę członków OFE na koniec poszczególnych miesięcy okresu

**wskaźnik dla rynku wyliczono jako średnią ze wskaźników poszczególnych PTE

Źródło: PTE, ZUS, obliczenia własne

Przeciętny przychód z opłaty od składki na członka wyniósł 2,9 zł, a z opłaty za zarządzanie 46,1 zł

Przeciętny przychód z opłaty od składki na 1 członka OFE kształtował się na poziomie 2,9 zł. Średni przychód z tytułu opłaty za zarządzanie na 1 członka OFE wyniósł 46,1 zł.

Przeciętna stawka obciążenia aktywów netto OFE opłatą za zarządzanie w 2018 roku wyniosła 0,5%. Dla poszczególnych PTE kształtowała się ona na poziomie od 0,4% do 0,5%. Opłata ta jest naliczana według określonych w ustawie stawek w skali miesiąca, co oznacza stopniową kumulację wskaźnika i wzrost jego poziomu do maksymalnie 0,6% w skali roku.

Łączne obciążenie członków otwartych funduszy emerytalnych opłatami ponoszonymi na rzecz PTE obrazuje wskaźnik skalkulowany jako iloraz sumy przychodów z opłat od składek, opłaty za zarządzanie aktywami i wynagrodzenia premiowego do średniej wartości aktywów netto OFE w danym okresie. Rozpiętość wartości wskaźnika obciążenia WAN OFE opłatą od składki, za zarządzanie i wynagrodzeniem premiowym pomiędzy poszczególnymi PTE w badanym okresie wyniosła 0,14 p. proc.

Średni wskaźnik obciążenia członków OFE opłatami ponoszonymi na rzecz PTE wyniósł 0,57%

Koszty działalności PTE wyniosły 397,9 mln zł. Najwyższym poziomem kosztów w ujęciu bezwzględnym charakteryzują się PTE zarządzające największymi OFE, co wynika przede wszystkim z poziomu kosztów agenta transferowego, prowizji dla ZUS od składek, kosztów wpłat na fundusz gwarancyjny oraz kosztów nadzoru i rzeczownika ubezpieczonych, które to kategorie są powiązane z wartością aktywów netto, wartością składek lub liczbą członków.

Koszty działalności PTE wyniosły 397,9 mln zł

Tabela 7. Struktura kosztów PTE

Kategoria kosztów	2016		2017		2018	
	w mln zł	struktura	w mln zł	struktura	w mln zł	struktura
Koszty funkcjonowania PTE, w tym:	151,4	34,3%	141,5	30,5%	142,5	35,8%
Koszty funkcjonowania PTE inne niż wynagrodzenia	76,4	17,3%	69,4	15,0%	75,7	19,0%
Koszty wynagrodzeń w PTE	75,0	17,0%	72,1	15,5%	66,8	16,8%
Koszty agenta transferowego OFE i DFE	117,2	26,6%	110,1	23,8%	94,8	23,8%
Koszty akwizycji OFE i DFE	32,3	7,3%	32,3	7,0%	31,6	8,0%
Koszty na rzecz ZUS i KDPW	13,0	2,9%	13,1	2,8%	13,3	3,3%
Koszty wpłat na Fundusz Gwarancyjny	58,4	13,3%	78,0	16,8%	15,6	3,9%
Koszty marketingu i reklamy	2,7	0,6%	2,5	0,5%	2,4	0,6%
Pozostałe koszty	65,8	14,9%	86,1	18,6%	97,7	24,5%
SUMA KOSZTÓW	440,8	100,0%	463,5	100,0%	397,9	100,0%

Źródło: PTE, obliczenia własne

Najistotniejszą pozycję w zestawieniu kosztów PTE stanowią koszty funkcjonowania PTE w kwocie 142,5 mln zł (udział 35,8% w łącznych kosztach), na które składają się wynagrodzenia (66,8 mln zł) oraz pozostałe koszty, takie jak amortyzacja, koszty usług obcych czy materiałów i energii (łącznie 75,7 mln zł).

W strukturze kosztów PTE dominują koszty funkcjonowania PTE oraz koszty agenta transferowego

W 2018 roku inną istotną pozycją kosztów PTE były koszty agenta transferowego, które wyniosły 94,8 mln zł i stanowiły 23,8% wszystkich kosztów. Koszty te systematycznie się obniżają.

W 2018 roku koszty wpłat na Fundusz Gwarancyjny, odmiennie niż w latach poprzednich, stanowiły znacznie niższy udział w kosztach ogółem (niecałe 4%), co związane jest ze spadkiem wartości aktywów netto OFE w 2018 roku.

PTE, przed wprowadzeniem zakazu akwizycji do OFE, ponosiły znaczne koszty działalności akwizycyjnej. W przypadku podmiotów, w których koszty te występują jeszcze w 2018 roku i są istotne, mamy do czynienia z rozliczaniem w czasie kosztów poniesionych do końca 2011 roku. PTE wykazały łączne koszty akwizycji do OFE i DFE w 2018 roku na poziomie 31,6 mln zł.

Pozostałe koszty stanowiące 24,5% łącznej sumy kosztów PTE to przede wszystkim obciążenia z tytułu tworzenia w OFE rachunku premiowego, które stanowią równowartość kwot przekazywanych co miesiąc przez fundusz na rzecz powszechnego towarzystwa.

Tabela 8. Koszty całkowite PTE na 1 członka OFE* (w zł)

Okres	Wartość wskaźnika**	Zmiana (r/r)
2016	27,54	3,5%
2017	29,68	7,8%
2018	24,30	-18,1%

*do wyliczenia wskaźnika przyjęto średnią liczbę członków OFE na koniec poszczególnych miesięcy

** wskaźnik dla rynku wyliczono jako średnią ze wskaźników poszczególnych PTE

Źródło: PTE, ZUS, obliczenia własne

Koszty całkowite PTE w przeliczeniu na 1 członka OFE spadły o 18,1% w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego i wyniosły 24,3 zł.

W 2018 roku wszystkie PTE odnotowały zysk netto o łącznej wartości 587,5 mln zł.

Analiza wskaźnikowa

Wszystkie powszechne towarzystwa emerytalne osiągnęły w 2018 roku dodatnią rentowność zarówno na poziomie działalności podstawowej, jak i na całej działalności. Średnia wartość wskaźnika rentowności na działalności podstawowej w tym okresie wyniosła 60%, a rentowności netto 49,7%.

W 2018 roku w większości powszechnych towarzystw emerytalnych (7 podmiotów) rentowność netto przekraczała 50%. W pozostałych PTE wskaźnik ten kształtował się poniżej 40%. Najniższe na rynku wskaźniki rentowności odnotowano w podmiotach, które rozliczają w czasie koszty akwizycji poniesione w latach poprzednich albo ponoszą koszty związane z przejściem zarządzania.

Wskaźniki rentowności operacyjnej w 6 powszechnych towarzystwach emerytalnych znajdowały się w przedziale powyżej 60% w dwóch podmiotach wartość ta była blisko 60%, a w dwóch poniżej 45%. W 2018 roku wskaźniki rentowności operacyjnej i rentowności netto wzrosły w większości powszechnych towarzystw w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego.

W 2018 roku średnie wartości wskaźników ROA i ROE wynosiły odpowiednio 19,5% i 21,5%, co oznacza wzrost w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego. Rozpiętość tych wskaźników była znaczna i wyniosła w przypadku ROA 22,8 p. proc., a w przypadku ROE 23,4 p. proc.

Analiza płynności powszechnych towarzystw emerytalnych na koniec 2018 roku wskazuje na wysoką zdolność PTE do regulowania swoich zobowiązań bieżących. Wskaźniki płynności w poszczególnych PTE miały zróżnicowany poziom i wynosiły od 6,3 do 76,9. Powszechne towarzystwa emerytalne w 2018 roku finansowały swoją działalność, podobnie jak w latach poprzednich, bazując na kapitałach własnych.

PTE posiadają wysoką zdolność do regulowania swoich bieżących zobowiązań

Analizując poziom zabezpieczenia kapitałowego, trzeba z jednej strony zwrócić uwagę na spełnienie przez PTE wymogów określonych przepisami prawa, zaś z drugiej, na poziom środków finansowych umożliwiających PTE pokrycie zobowiązań bieżących i potencjalnych zobowiązań związanych z działalnością zarządzanych funduszy.

W większości PTE wskaźniki zadłużenia nie przekracza 10%

Na koniec 2018 roku wysokość kapitałów własnych we wszystkich powszechnych towarzystwach utrzymywała się powyżej poziomu minimalnego, wskazanego w art. 33 ust. 1 ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

Na koniec 2018 roku relacja sumy kapitałów własnych PTE i środków na Funduszu Gwarancyjnym do aktywów netto OFE wynosiła średnio 2,1% i wahała się w poszczególnych towarzystwach od 1,7% do 3,3%. Stosunek aktywów płynnych PTE i środków na Funduszu Gwarancyjnym do aktywów netto OFE wynosił średnio 1,9% (od 1,6% do 2,1% w poszczególnych PTE).

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1.	Kapitał podstawowy PTE według kraju siedziby akcjonariuszy na 31.12.2018 roku	6
Wykres 2.	Struktura aktywów i pasywów PTE na dzień 31.12.2018 roku	7
Wykres 3.	Inwestycje PTE (w mln zł)	9
Wykres 4.	Przychody PTE (w mln zł)	16

SPIS TABEL

Tabela 1.	Udział inwestycji w aktywach PTE	9
Tabela 2.	Wybrane pozycje aktywów PTE (w mln zł)	10
Tabela 3.	Wybrane pozycje pasywów PTE (w mln zł)	11
Tabela 4.	Wskaźniki dotyczące dywidendy PTE	12
Tabela 5.	Wybrane pozycje rachunku zysków i strat PTE (w mln zł)	15
Tabela 6.	Przychody PTE z zarządzania OFE na 1 członka OFE* (w zł)	16
Tabela 7.	Struktura kosztów PTE	17
Tabela 8.	Koszty całkowite PTE na 1 członka OFE* (w zł)	18

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Piękna 20

00-549 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00

fax (+48 22) 262-51-11 (95)

e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl